

ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН ХУРААНГУЙ ТАЙЛАН

БАЙГАЛИЙН НӨӨЦ АШИГЛАСНЫ ТӨЛБӨРИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

АУДИТЫН КОД: ГАА-2023/30-ШТА-НА

БАЙГАЛИЙН НӨӨЦ АШИГЛАСНЫ ТӨЛБӨРИЙН ОРЛОГЫН БҮРДҮҮЛЭЛТ ХУУЛЬ,
ЖУРМЫН ДАГУУ ХЭРЭГЖЭЭГҮЙ БАЙНА

Дарга, Тэргүүлэх аудитор Ц.Өсөхбаяр

Утас: 70533539 Цахим хаяг: usukhbayarts@audit.gov.mn

Аудитын менежер Т.Хонгорзул

Утас: 70533552 Цахим хаяг: Khongorzult@audit.gov.mn

Ахлах аудитор Д.Сүрэнжаргал

Утас: 70533552 Цахим хаяг: surenigargald@audit.gov.mn

Аудитор Т.Будсрэн

Утас: 70533552 Цахим хаяг: budsurent@audit.gov.mn

Аудитор Э.Бат-Эрдэнэ

Утас: 70533552 Цахим хаяг: bat-erdeneer@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг
дараах хаягаар авна уу: Цахим хаяг: www.audit.mn

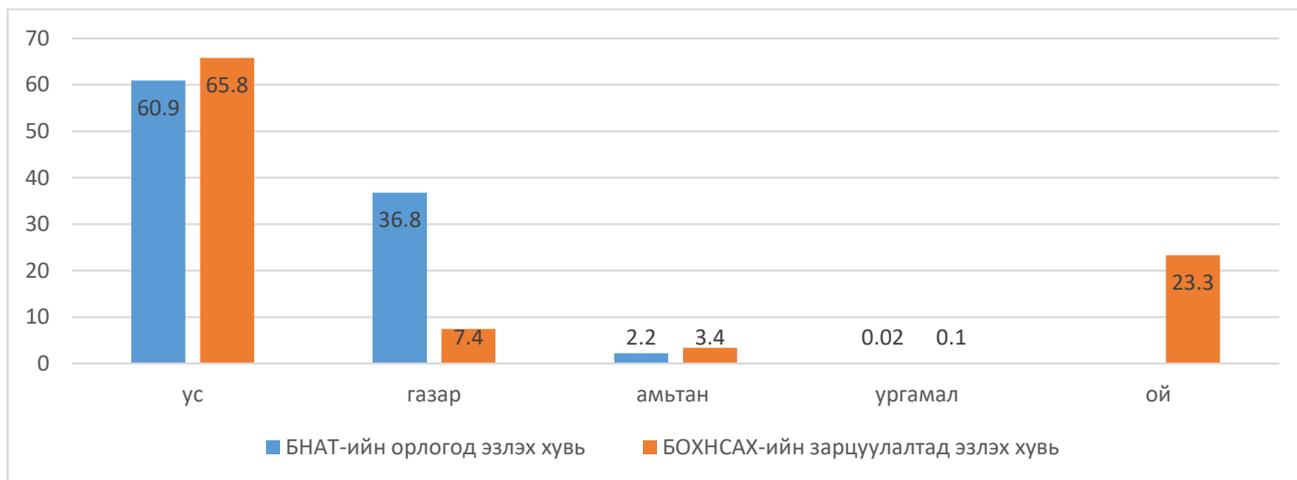
Ерөнхий мэдээлэл

Өмнөговь аймгийн хувьд БНАТ-ийн орлогын гүйцэтгэлийг 2021, 2022 онуудад төвлөрүүлсэн нийт орлогын 60.9 хувь нь ус, 36.8 хувь нь газар, 2.2 хувь нь амьтан, 0.02 хувь нь байгалийн ургамал ашигласны төлбөр байна.

Ойн нөөцийн төрлөөр орлого байхгүй ба БОХНСАХ-д орон нутгийн төсвөөр санхүүжүүлж байна.

БОХНСАХ-нд 2021, 2022 онуудад зарцуулсан нийт төсвийн хөрөнгийн 65.8 хувийг ус, 23.3 хувийг ой, 7.4 хувийг газар, 3.4 хувийг амьтан, 0.1 хувийг байгалийн ургамал эзэлж байна.

График №1 Нөөцийн төрлөөр БНАТ-ын орлого, БОХНСАХ-ий зарцуулалтад эзлэх хувь

Эх сурвалж: СТСХ-ийн мэдээ, БОАЖГ-ын тайлан мэдээ, татварын газрын мэдээ, сав газрын захиргааны тайлан мэдээ

Зарцуулалтын ихэнх хувийг эзэлж байгаа усны төрөл 2021 онд 17,000,260.3 м3 ус ашиглаж байсан бол 2022 онд 18,650,579.5 м3 ус болж 1,650,319.2 м3 буюу 9.7 хувиар өссөн байна.

Нийт ус ашиглалтын 90 хувийг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар тэр дундаа Оюутолгой, Энержи ресурс, Эрдэнэс таван толгой, Монголын Алт Мак компаниуд эзэлж байна.

1. Бодлогын төлөвлөлт, түүний хэрэгжилтийн хувьд

Хууль, дүрэмд нийцсэн байдал	Илэрсэн нөхцөл байдал	Сөрөг үр дагавар
Аймгийн хөгжлийн бодлогын урт, дунд болон богино хугацааны баримт бичгийг баталж хэрэгжүүлсэн байна	2021-2022 онуудад ИТХ-ын тогтоолоор Байгалын нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой 35 арга хэмжээнд 16,988.8 сая төгрөг баталсан	
Эрх бүхий албан тушаалтны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө, гэрээнд байгалийн нөөц ашигласны төлбөр харилцааг тусгаж, дүгнэсэн байна.	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын Өмнөговь аймгийн Засаг даргатай байгуулсан хамтран ажиллах 2021, 2022 оны гэрээнд байгалийн нөөц ашигласны төлбөр, түүнтэй холбогдох харилцааны нийт 145 заалт тусгаж хэрэгжилтийг дүгнэсэн байна.	2021 онд ковид 19 болон бусад нөхцөл байдлаас шалтгаалан биелэлт хангалтгүй байгаа 4 арга хэмжээ байна

2. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын бүрдүүлэлт, зарцуулалт

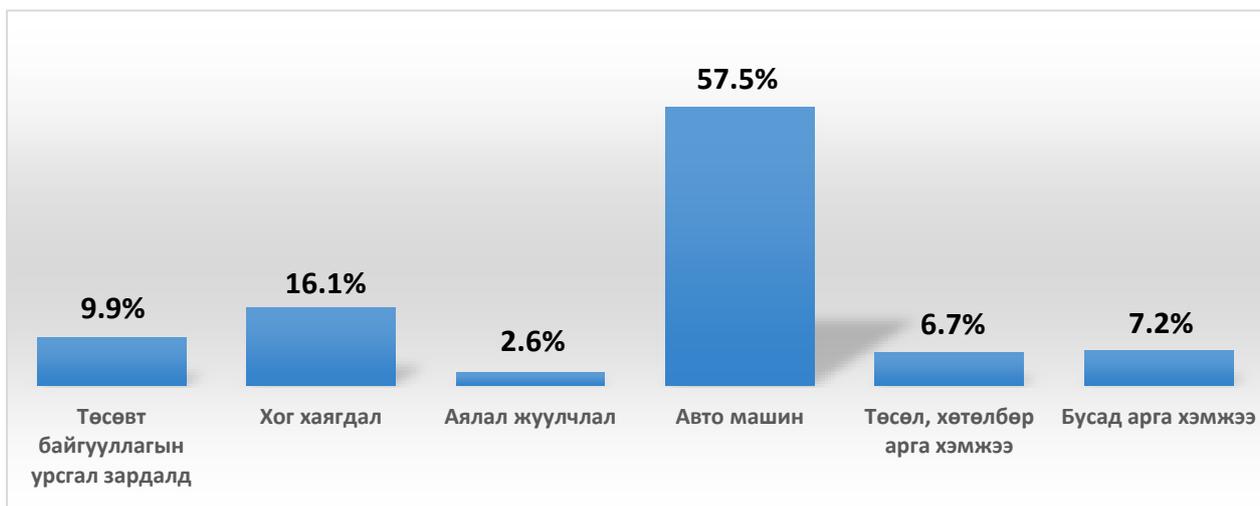
Нөөцийн төрөл	Хууль, дүрэмд нийцсэн байдал	Илэрсэн нөхцөл байдал	Сөрөг үр дагавар
		Аймгийн Засаг дарга байгалын нөөцийг ашиглах төрөл, дээд хэмжээний талаарх саналаа БОАЖЯ-д 2022, 2023 онуудад хүргүүлээгүй байна.	Төлбөрийн орлогын хэсгийн бүрдүүлэлт журмын дагуу хэрэгжихгүй байна.
амьтан	Агнуурын менежментийн төлөвлөгөөг үндэслэн 2021-2023 онд БОАЖЯ-ы сайдын тушаалаар агнах амьтны тоог баталсан	2021-2022 онд тусгай зориулалтаар нийт 81 угалз, тэх агнахаар төлөвлөсөн	
газар		Сангийн яам төлбөрийн орлогыг 2021 онд 6,205.7 сая төгрөгөөр үндэслэлгүйгээр нэмсэн	Орлогын төлөвлөгөө биелээгүй
ус		Сангийн яам төлбөрийн орлогыг 2021 онд 4,143.3 сая 2022 онд 1,734.3 сая төгрөгөөр үндэслэлгүйгээр нэмсэн	Орлогын төлөвлөгөө биелээгүй

Байгаль хамгаалах чиглэлийн хөрөнгө оруулалтаар 2021-2022 онд гүйцэтгэсэн 130 арга хэмжээнээс 105 арга хэмжээ нь менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдаж 25 арга хэмжээ буюу 24.6 хувийг менежментийн төлөвлөгөөнд тусгаагүй байна.

Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн 2021-2022 оны гүйцэтгэл 53,385.8 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүлж байгаль хамгаалах, нөхөн сэргээх зардалд 13,712.4 сая төгрөг зарцуулж, байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх зардлын гүйцэтгэлийн дундаж хувь 78 хувь болж, 2021 оны гүйцэтгэлээс 23 хувиар өссөн байна.

Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх ангиллын зардалд 2021-2022 онд 13,712.4 сая төгрөгийн 130 арга хэмжээг санхүүжүүлсэн байна. Үүнээс хэрэгжүүлсэн 32 арга хэмжээ буюу нийт зарцуулсан зардлын 16.1 хувийг журамд заагаагүй арга хэмжээнд зарцуулсан байна.

График №7 Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх ангиллын зардлаас зориулалт бусаар санхүүжүүлсэн арга хэмжээний эзлэх хувь /сая төгрөг /

Эх сурвалж: Аймгийн төрийн сангийн хэлтсийн мэдээгээр

Монгол улс усны нийт хэрэглээний 80 орчим хувь тэр дундаа говийн бүсэд 100 хувь газрын гүний усаар хангаж байна.

Салбарын эрдэмтэд уул уурхайн усны хэрэглээний талаар “Говийн бүс дэх газар доорх усны ордууд усны нөхөн сэлбэгдэх чадвар муутай, усны нөөцийг урт хугацаанд тасралтгүй ашиглах бол усны түвшин нь буурах, шавхагдах, эрсдэлтэй, усны ууршилт өндөртэй, цөлжих аюул дагуулна. Ийм эрсдэл нь цаашид бүс нутгийн хэмжээнд хуурайшилт бий болох 2025 он гэхэд говь нутагт усны хомсдол нүүрлэж, уул уурхай байтугай жирийн иргэдийн амьдралд хүндрэлтэй зүйлүүд тулгарч болзошгүй байгааг анхааруулдаг.

Иймээс байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх зардлыг зориулалтын дагуу зарцуулах, үүний дотор газар доорх усны ордын нөхөн сэлбэгдэх бодит боломж, тэжээмжинд уялдуулсан усны хэрэглээг гаргах тооцоо судалгаа хийх, саарал усыг ашиглах, ус цэвэршүүлэх технологийн нэвтрүүлэхэд чиглэсэн төсөл арга хэмжээ санхүүжүүлэх шаардлагатай байна.

3. Хуулийн хэрэгжилтэд хийх хяналт, шалгалт хангалтгүй байна.

Аймгийн БОАЖГ-аас <http://eic.mn/finance/> цахим системд тухайн жилийн мэдээг маягтын дагуу оруулахаа журамлагдсан байна. 2022 он тус цахим системд оруулсан мэдээлэл үнэн зөв бус, дутуу хийсэн байна.

Усны нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын гүйцэтгэл нь санхүү, төрийн сангийн мэдээ, татварын газрын мэдээ, БОАЖГ-ын <http://eic.mn/finance/> цахим системд оруулсан мэдээнүүд хоорондоо зөрүүтэй байгаа нь төрийн байгууллагын хамтын ажиллагаа уялдаа холбоо хангалтгүй байгааг харуулж байна.

Нутгийн өөрөө удирдах байгууллага буюу аймаг, сумдын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас Байгалын нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилтийн талаар 2021-2023 онд ямар нэгэн төлөвлөгөөт болон төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалт хийгээгүй байна.

ДҮГНЭЛТ

Аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг гаргаж байна.

- Аймгийн хөгжлийн бодлогын урт, дунд болон богино хугацааны баримт бичгийг баталж хэрэгжүүлсэн байна,
- Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын бүрдүүлэлт хууль, журмын дагуу хэрэгжээгүй байна,
- Байгал орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний 16.1 хувийг зориулалт бусаар зарцуулсан байна,
- Татварын албанд аж ахуйн нэгжүүд төлбөрийн ногдуулалтын тайланг хүргүүлэхдээ үнийн дүн зөрүүтэй илгээх, илгээхгүй байх зөрчил түгээмэл байна,
- Цахим системд оруулсан мэдээллийн бүрдэл, үнэн зөв байдал хангалтгүй байна,
- Ус, рашаан ашиглалтын талаарх төрийн байгууллагуудын мэдээлэл зөрүүтэй байна,
- Хуулийн хэрэгжилтэд нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын зүгээс хяналт хийгдээгүй байна.

ЗӨВЛӨМЖ

Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд

- Байгалын нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилтэд хяналт хэрэгжүүлэх,
- Томоохон уул уурхайн орд газрууд үйл ажиллагаандаа гүний ус ашиглаж байгаад онцгой анхаарч үр дүнтэй ажил зохион байгуулах